

Uvodnik

Danijel Devetak

Še en nov začetek

Novo leto, nov začetek, in vendar nič bistveno novega. Kljub številnim naporom, je pred nekaj dnevi poudaril Benedikt XVI., je "ob zori novega leta tisti mir, po katerem vsi hrepenimo, še vedno daleč". Spomnil se je naravnih katastrof, krvavih spopadov in terorističnih atentatov, ki še vedno prizadevajo naš svet. Seveda ni mogel mimo finančne in ekonomske krize, ki je na svetovni ravni z negotovostjo zaznamovala ogromno posameznikov in družin. "Vse to nam ne sme jemati poguma", ampak nas mora spodbujati, "da še podvojimo svoja prizadevanja za razvoj varnosti, napredka in kulture miru", je sklenil sveti oče.

Ko sem bral te vesti, sem se sam pri sebi spraševal, kakšno težo sploh imajo danes v svetu papeževe besede. Kdo ga še posluša? Življenje teče dalje; o tem, kako teče, pa gotovo ne odločajo ljudje, ki bi imeli kaj dosti opraviti z vero, še manj pa z Vatikanom. Zlasti v zahodnem svetu namreč zaznavamo vedno močnejše trenje med versko etiko in drugimi etikami. V dnevnem tisku skoraj vsak dan najdemo sledove mržnje v odnosih med katoliškim in laičističnim svetom. Katerikoli dogodek se z lahkoto sprevrže v pretvezo za blatenje in nergaštvo. Drug se postavlja proti drugemu kot nasprotnik, gradijo se novi zidovi. Zdi se, kot da smo eni in drugi vedno manj sposobni se pogovarjati, sprejemati različne poglede. Svetniški liki svetujejo, naj se kristjani najprej sami vprašamo, kaj zgrešimo, če je stanje tako. Je morda za klice novega antiklerikalizma kriva senca novega klerikalizma, ki se pojavlja tu pa tam? Družba, v kateri živimo, hlepi po svobodi; ta pa je polna protislovij. Ljudje hočejo živeti, kot jim narekujejo želje, prav vse želje; pač v meri, ki jo dopuščata "vsemogočni" tehnologija in znanost. In vendar tudi pri tem prihaja do skrajnosti. Ali niso najnižjotnejše zlorabe in zločini, ki jih nato vsi soglasno obsojamo, izraz skrajne želje po svobodi? Govori se o nujni skrbi za okolje in zemeljske vire, pogosto na skoraj militanten način, tak, ki ga pa večkrat pogrešamo, ko gre za varovanje človekovega življenja... Normalno je, da v takem okolju kristjan "moti", če sploh humanza? Saj je vse prej kot lahko kaj povedati, doseči, da kdo posluša in morda kaj sprejme. Zna izpasti kot starokopiten, dogmatski, fundamentalističen; in za to ni niti vedno "kriv" sogovornik, ki ga ne razume... Smo v 2000 letih krščanstva morda med potjo izgubili to, kar je njegov čar? Ali ne znamo več spregovoriti o tistem krščanstvu, ki je na zahodnem svetu bilo zibelka in domovina humanizma? O tem, da je krščanska etika v službi dostojanstvu in kakovosti življenja? O tem, da se je naša omika skozi prizmo krščanstva v stoletjih prečistila: namesto suženjstva je postavila svobodo, namesto materialnih vrednot duhovne, namesto samovolje zakonitost, namesto totalitarizma demokracijo, namesto enoličnosti raznovrstnost? Tudi zgrešimo, če mislimo, da je to, kar se postavlja "izven" krščanstva, vse "napačno"; nekaj podobnega se dogaja na drugi strani, kjer so številni prepričani, da imajo edino oni prav, vsak kristjan pa da je itak "zamorjen reakcionar", ki ne razume sveta, "saj smo vendar v 21. stoletju"...

Kristjani smo poklicani, da v takem svetu živimo na pozitiven in umirjen način; kot so živel prvi kristjani. Ni nam treba se odpovedati evangeliju, in vendar ostanimo sredi drugih ljudi s simpatijo, ne ločujemo se od njih. Bodimo solidarni, prizadevajmo si, da bi skupaj gradili prijaznejše vzdušje, bolj človeško družbo. Bodimo prijatelji vsem, ne predajajmo se malodušju ali strahu samo zato, ker je nedeljnikov vedno manj. Bodimo kvas in sol, tako da bi eni in drugi, kristjani in nekristjani, lahko z veseljem ugotavljali, da je lepo biti skupaj. Protistrup razdrobljenosti je namreč lahko samo krepitev medosebnih vezi in občutka za skupnost, saj smo konec koncev vsi "v isti barki". Jezus je prišel na svet kot otrok mladenke in tesarja, sredi najrevnejših, na tiho, skoraj na skrito. On, ki nas ob vsakem Božiču vabi, naj še enkrat začnemo znova, naj nam da podvojenih moči, da v novem letu še enkrat začnemo na novo!

"Jezik in kultura sta moč naše skupnosti"

Foto JMP

Komentar

Mir je sad pravičnosti?

Vojaški spopad med Izraelci in Palestinci, plinska vojna med Rusijo in Ukrajino oz. EZ ustvarjajo napetosti v mednarodni skupnosti. Največja žrtev so vedno revni in še tako prizadeti, medtem ko veliki v svoje diplomatske in politične okvire postavljajo svoje osebe in nacionalne ambicije. Umirajoči zaradi vojn in pomanjkanja so žalostno spričevalo človeškega pohlepa, ki raje služi z orožjem kot z vlaganjem v znanje, razumevanje in etično osveščeno, kar je pogoj za dogovor o pravičnejšem svetovnem redu. Svetovna politična skupnost kljub OZN in drugim svojim ustanovam in organizacijam kaže premalo volje za zahtevno dialoško iskanje soglasja med interesi narodov, gospodarsko-finančnih in drugih lobijev, ki po navadi zelo samovoljno in sebično urejajo tok stvari. Tako se je svetovna skupnost v strahu pred lastnim preživetjem oziroma zlomom sistema odločila, da finančno ozdravlja pohlepne zablode. Za mir med narodi in skupinami pa bo treba več zavzetosti, da bodo tudi mali lahko preživeli. Ali je skrb za uboge res samo delo zanesenjakov, kot je Pedro Opeka, in njim podobnim človekoljubnim prostovoljcem? In kaj so za to pripravljeni žrtvovati odgovorni na tem svetu. Res se zaradi dobrodelnosti plemenitih človeških src stiske in napetosti v svetu lajšajo, a potrebne so sistematične in dolgoročne rešitve, ki jih mora napraviti svetovna politična skupnost z ustreznimi svetovno obvezujočimi pravnimi in drugimi ukrepi. Brez celostnih rešitev se bodo reveži vedno bolj množili zgrinjali na naših - še tako hermetično zaprtih - mejah in trkali na našo (slabo) vest. Kot je poudaril v novoletni poslanici papež Benedikt XVI., je namreč mir sad pravičnosti v svetovni in tudi vsaki manjši družbi.

Tudi Slovenija potrebuje take sistemske rešitve. Predsednik Republike je državljane v govoru na dan samostojnosti in enotnosti spodbujal k družbenemu dialogu in iskanju soglasja med nami. Zavzel se je za popravilo krivic in preteklih sporov. Žal tega ni mogoče rešiti brez soglasja, da je bila revolucija nasilno dejanje, ki je ukinilo demokratska pravila in odprlo na široko vrata zloram,

krivicam, likvidaciji demokratičnih državljanov in vzpostavitvi totalitarnega sistema. Narod je poleg vojne moral trpeti še to nasilje, posebno so bili na udaru

kristjani.

To je bilo že tolikokrat javno povedano, a nekateri tega ne marajo slišati in je zato treba to znova poudarjati, če hočemo z odkrivanjem vzrokov medvojnih - poleg seveda okupatorskih - in posebno vseh poveljnih krivic - doseči primerno družbeno higieno. Zato je treba s praviimi besedami poimenoovati revolucijo in vse njene posledice ter z družbeno-kritično refleksijo omogočiti primerno družbeno osveščanje, kot je to primer v drugih naslednjih totalitarizma, od Španije do pokrajin nekdanje DDR, Češke in drugod.

Priznanje teh razsežnosti postavlja v pravo luč tudi politično dogajanje v družbi danes, ki je pohabljen zaradi posledic teh dogajanj v preteklosti. Te resnice žal ljudje, povezani z nekdanjimi silami, ne priznajo, zato ostajajo spravi procesi pohabljeni, enostranski in za žrtve ponižujoči. Tega ne morejo popraviti niti formalna dejanja "vsiljenega poenotenja", ki spregleda in obide prizadetost nepriznanih žrtev. Tem se s takimi poenotenji povzročajo nove žalitve njihovega človeškega dostojanstva, saj jih taka "poenotenja" ne postavljajo kot žrtev, pač kot orodje (instrument) ponavljajočih se političnih manipulacij. S takim pristopom ostajajo tudi osamosvojitvena dogajanja in demokratični procesi past izkoriščanja in instrumentaliziranja državljanov. Z drugimi besedami: ljudem drugačnih nazorskih, političnih in verskih prepričanj še vedno ni dovoljeno, da se družbenopolitično uveljavljajo na njim lasten način, pač pa jih protagonisti omenjene dediščine jemljejo vedno le kot orodje za izvrševanje svojih družbenopolitičnih ciljev: obstajajo dvojna merila, šteje le preverjen kader - če pride v roke drugim, jih je treba na vse načine onemogočiti. Ta proces se je z zadnjimi volitvami spet okrepil in celo sam predsednik Republike dopušča s svojim pristranskim ravnanjem takšno diferenciacijo, po kateri naj bi bili politični procesi domena "preskušanih si". Tako se enim zaslužnim za osamosvojitve jemlje čast in se jim spodbijajo utemeljene reference s

proceduralnimi malenkostmi, druge pa se kujejo v zvezde, čeprav od časa do časa ustavljajo drugače misleče. V družbi pa se tako ustvarja ozračje, v katerem lahko politično in medijsko uspevajo ljudje dvomljive človeške in strokovne kvalitete samo zato, ker so pač pristaši revolucionarnega toka.

Tako se pri enih krepi družbeno malodušje, pri drugih pa občutek triumfalizma, vse pa podaljšuje neenotnost in razdeljenost in agonijo družbe in je slabo za uspešen izhod iz moralne in družbene krize, v kateri smo.

Resnica nas bo osvobodila, zato se moramo prenehati slepiti, saj družbene in osebne stiske lahko premagamo le s sodelovanjem vseh in s pripravljenostjo, da v družbi odstranimo čim več ovir, zaradi katerih bi se kdo počutil prikrajšan in odrinjen. Proces sprave in narodne enotnosti gre samo preko resnice o naši skupni preteklosti. Šele osvoboditev vsake prizadetosti daje v družbi podlago za reševanje socialnih stisk in nas krepi v pripravljenosti za večjo solidarnost in premagovanje takšnih ali drugačnih družbenih, tudi gospodarskih, predvsem pa socialnih stisk. Aristotel je imel prijateljstvo za temelj urejene države. Kdaj bomo Slovenci in državljani te države presegli sistemske in osebne spona ter se ovedli, da bomo lahko le skupaj gradili zdravo, pravično in s tem dobro družbo. Novo leto je znova ponujena priložnost in želim Vam, Slovenkam in Slovencem ter vsem državljanom te države, da bi jo čim bolj uspešno izrabili. V tem solidarnem duhu naj bo Božji blagoslov tudi to leto z nami!

Janez Juhant

Krožek ANTON GREGORČIČ
Študijski center za socialno-politična vprašanja

vabi na predstavitev knjige

Rafko Dolhar

**"PO KUGYJEVIH POTEH:
OD TRENTA DO ZAIZERE"**

Knjigo in avtorja bo predstavil Jurij Palik

Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica
Ponedeljek, 19. januarja 2009, ob 19.30

Dan emigranta v Čedadu

Za tesnejše sodelovanje s Slovenijo in razvoj!

Letošnjega praznika Slovencev iz Beneške Slovenije, Rezije, in Kanalske doline, kot organizatorji imenujejo Dan emigranta, ki so ga kot vsako leto na praznik Svetih treh kraljev priredili v gledališču Ristori v Čedadu pod naslovom Iz leta v leto, so se udeležili tudi slovenski minister za Slovence po svetu in v zamejstvu Boštjan Žekš, v imenu Dežele FJK odbornik za kulturo

mier Berlusconi slovenskemu premierju Pahorju obljubil, da se bodo zadeve uredile! Po ministrovem mnenju gre torej počakati, da se bo videlo, če bo italijanski premier držal besedo in do krčenja finančnih sredstev za slovensko narodno skupnost ne bo prišlo, a je v svojem nagovoru tako novinarjem kot tudi pozneje številnemu občinstvu v gledališču tudi dejal, da se mo-

liške predstave naredili sodoben praznik beneškega narečja, ki se je prepletalo s slovenščino in italijanščino. Čedajski župan Attilio Vuga si je zaželel še tesnejšega sodelovanja z bližnjo Slovenijo. V imenu deželne uprave Furlanije Julijske krajine je spregovoril deželni odbornik za kulturo Roberto Molinaro, ki je poudaril predvsem pomen slovenske narodne manjšine za vso deželo in

Dr. Boštjan Žekš in dr. Boris Jesih z beneškimi Slovenci (foto JMP)

Roberto Molinaro in več slovenskih poslancev ter okoliških županov.

Dan emigranta je praznik za vse Beneške Slovence, saj jih prav emigracija najbolj označuje v vseh stoletjih, tudi zadnje čase, so prireditelji povedali ob prazniku, ki se ga je udeležil tudi minister Boštjan Žekš z državnim sekretarjem Borisom Jesihom. Minister Žekš se je pred slovesnostjo v gledališču Ristori v Čedadu srečal s predstavniki Slovencev videmske pokrajine in pobliže spoznal razmere, ki vladajo v Beneški Sloveniji. Na posebni tiskovni konferenci pred slavnostjo je povedal, da v Italiji Slovenci niso imeli nikdar lahkih časov, da so sedaj razmere zaradi napovedanega krčenja finančnih sredstev slovenski narodni skupnosti v Italiji "dramatične", a, tako Žekš: "Se tudi zavedam, da so zadeve vedno bile za Slovence tu dramatične, morda so danes za nianso bolj dramatične, a vsi skupaj si moramo prizadevati, tako za mejci kot Slovenija in seveda Italija, da bi se stanje izboljšalo in sam sem prepričan, da se bodo stvari uredile!" Minister je dejal, da ne gre pretiravati v malodušnostjo, ker je italijanski pre-

rajo zavzemati za tako rešitev, ki jim ne bo škodila. V primeru pa, da se zadeve glede financiranja slovenske narodne manjšine v Italiji ne bi uredile, bo Slovenija po ministrovem mnenju "izvajala še naprej pritiske na vseh ravneh".

Sicer pa je bila slovesnost ob Dnevu emigranta v gledališču Ristori letos kot že vrsto let zaupana reži-

dejal, da si je sedanja deželna uprava prizadevala, da do krčenja sredstev slovenski manjšini, ki jih napoveduje rimska vlada, ne bi prišlo, in je po njegovem "naredila vse, kar je v njenih pristojnostih", da do tega ne bi prišlo. Dodal je še, da "mora zakonska zaščita za narodno manjšino združevati in ne deliti ljudi!"

Slovenska senatorka v Rimu Tamara Blažina je opozorila na nevarno stanje Beneških Slovencev, kot je tudi povedala, da sedanja vlada nima veliko poslušala za narodne manjšine. Glavni govornik Dneva emigranta je bil letos Stefano Predan, ki je dejal, da bo tudi narodna manjšina v težkih časih morala narediti drastične izbire. Osredotočil pa se je na tri večje sklope problemov, ki najbolj tarejo Beneške Slovence, in sicer zaposlitev, ki je ni, in zato Benečani tudi danes odhajajo s trebuhom za kruhom,

Stefano Predan (foto JMP)

zahteval je boljše storitve na vseh področjih v teh goratih dolinah, saj so cestne in tudi komunikacijske povezave zelo slabe. Predan je še povedal, da sam noče niti govoriti o slabi vidljivosti televizije, tako slovenske kot italijanske, ker, tako je poudaril, ga je sram, kot je tudi povedal, da v dolinah Beneške Slovenije telefonske linije delujejo vsega dvesto dni na leto, internetnih povezav pa ni. Od Dežele FJK je zahteval večje investiranje v kmetijstvo in tesnejše sodelovanje z bližnjo Slovenijo ter jasno povedal, da sta za Beneške Slovence "jezik in kultura moč naše skupnosti"! Odločno je tudi pozval vse prisotne, naj ne nasedajo provokacijam desničarjev, ki jih hočejo narediti za Slovane, kot je tudi pozval vse javne delavce in politike, naj bodo "bližje ljudem in bližje teritoriju!"

Med vidnimi predstavniki iz RS so bili tudi predsednik komisije DZ RS za Slovence po svetu in v zamejstvu Milan Petek, člana te komisije Vasja Klavara in Mirko Brulc, predstavniki več ministrstev in bližnji župani.

Jurij Paljak

Nadvse aktualna tema

Za moralna načela v politiki in gospodarstvu

Najnovejša finančna kriza, ki je bruhnila na dan v najrazvitejšem gospodarstvu na svetu, to se pravi v ZDA, je še vedno v ospredju preučevanja njenih vzrokov in posledic. Zgodilo se je pravzaprav nekaj neobičajnega in težko razumljivega za navadnega človeka, ki ne pozna zapletenega ozadja finančnih spekulacij, ki naj bi v tako imenovanem svobodnem gospodarstvem sistemu samodejno urejale ponudbo in povpraševanje po dobrinah in storitvah. Presenetljiva pa je tudi tiste ljudi, ki omenjeni sistem dobro poznajo ali veljajo za visoko kvalificirane strokovnjake na tem področju. Širša javnost pa ne more sploh dojeti, da so šle v velikansko prezadolženost največje ameriške investicijske banke, ki so dotlej veljale za neomajne gospodarske stebre. Razlogov za tako naglo porušitev sistema v njihovem racionalnem uspešnem poslovanju je več, v bistvu gre za neučinkovit nadzorni sistem, ki je odpovedal do takšne mere, da ni bilo več mogoče ustaviti sproženega plaz. Omenjene banke so namreč z verižno preprodajo svojih dolgov ustvarile tako veliko maso umetnega denarja, da ni bila niti delno več krita z realnimi vrednostmi. Tu se postavlja vprašanje, zakaj se niso še pravočasno ustavile s pretiranimi spekulacijami in zakaj niso posegli nadzorni organi. To je presenetilo samo državno administracijo, ki je sedaj prisiljena reševati nastali položaj, da se prepreči prevelika brezposelnost in prehud udarec realnemu gospodarstvu. Skratka, iz povedanega izhaja, da je treba spoštovati temeljna moralna načela tudi na področju gospodarskega poslovanja. Ustvarjanje tveganj ali povsem umetnih iluzij je namreč moralno nedopustno, ker svoboda se ne sme sebično izrabljati, samo da se doseže najvišji dobiček, ne meneč se za nevarnost zrušenja celotnega sistema v škodo najširše skupnosti. Če se pa vplivni gospodarski in finančni

kolosi neodgovorno podajajo na pot za doseg za vsako ceno preveč tveganj dobičkov, žagajo temelje gospodarstva. To se je v bistvu zgodilo v zadnjem primeru finančnega zloma v ZDA, katerega posledice se sedaj prenašajo na vsa gospodarstva področja doma in v svetu.

Druge področje, na katerem pogosto prihaja do nespoštovanja temeljnih moralnih pravil, je žal politika, ki je prav zaradi tega izgubila ugled, saj po definiciji pomeni dejavnost v skupno dobro celotne skupnosti, kar izhaja iz grške besede polis (mesto, država). To se danes dogaja skoraj povsod. Ta pojav je močno prisoten tudi v italijanski družbi v obliki vsakovrstnega favoriziranja in podkupovanja za pridobitev raznih koristi. V 90. letih minulega stoletja je italijansko sodstvo le odkrilo pokrov nad pojavi podkupovanja v zvezi z raznimi javnimi deli ali podeljevanjem raznih javnih koncesij, v katere so bili vpleteni številni javni uravnatelji, visoki politiki in same politične stranke. Sodbstvo je takrat sicer razgalilo sistem podkupovanja, a kot dokazujejo zadnji dogodki, mu ni uspelo ga izkoreniniti, ker je pregloboko zasidrano v številnih družbenih okoljih, češ: "Saj vsi tako delajo!"

Otopela je zavest tako v majhnih kot velikih stvareh. Po drugi strani pa k razkroju poštenosti prispeva nizka stopnja politične kulture pri dejavnostih, ki usmerjajo javno mnenje in oblikujejo vodilne kroge v poli-

tičnih strukturah, institucijah in strankah. Ogledalo nizke stopnje politične kulture so, recimo, polemike in razprave v parlamentu in na televiziji, v katerih se nasprotniki, t. j. zagovorniki različnih mnenj in stališč, grobo in neokusno obmetavajo brez vsakega reda in discipliniranosti in sistematično prekinjajo sogovornika ob nemoči voditeljev oddaj, ki jim je poverjena naloga moderatorjev.

Resnega dialogiranja med vladnimi in opozicijskimi strankami skoro ne poznamo več. Vse bolj pa smo priča neiskrenemu izmikanju odgovorom, ki jih javnost pričakuje od odgovornih, in grobemu poniževanju nasprotnika, kakor da je resnica samo ne eni strani. Italijanski politiki so pa mojstri v širokoustenju o delu, ki ga opravljajo, a se spretno izmikajo odgovorom na kritike na njihov račun. Rezultat takšnega sprenevedanja je, recimo, ta: medtem ko so se "velikodušno" odrekli nekaj odstotkom svojih neiskrenih dohodkov od političnih funkcij, pa so najrevnejšim državljanom zaradi dragine priznali za določen čas 40 evrov pomoči, ki je v bistvu miloščina države, ki se prišteva med sedem najbogatejših držav na svetu.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Ruske grožnje s plinom

Prenehanju dobave zemeljskega plina državam Evropske unije mirno lahko rečemo grožnje. Toliko bolj zaradi letošnje ostre zime, ko je pomanjkanje energije, ali vsaj možnost tovrstnega pomanjkanja, mogoče čutiti zelo neposredno in otipljivo. Jasno je torej, da se dobavitelj oziroma Rusija zelo dobro zaveda, kaj odtegnitev temeljne surovine za prizadete države pomeni, se pravi, da izraža v odnosu do njih zelo močno nejevoljo in najbrž res tudi grožnjo. Takšni in drugačni zapleti z Ukrajino, preko katere gredo plinovodi in ki menda plin krade ter ga ne plačuje, so seveda le postranski razlog. V tem smislu je ruski vladni predsednik Putin zelo jasno izjavil, da je za vse nevšečnosti kriva Evropa, točneje rečeno Evropska unija, ki resnici na ljubo plin Moskvi redno plačuje. Za kaj potemtakem v bistvu gre in kaj je v ozadju te zgodbe, s katero se gotovo ni mogoče brezskrbno šaliti?

Poraja se obutek, da želi biti Rusija od Evropske unije dosti bolj upoštevana, kot v tem trenutku je. Na vsak način je odločitev o postavitvi protiraketnega štita na Poljskem in Češkem vsaj v očeh Moskve porušila še sprejemljivo ravnotežje. Uradni Kremelj je na omenjeno postavitev odločno reagiral, vendar so predvsem Združene države Amerike za trjevale, da ne gre za grožnjo Rusiji, ampak za obrambo pred iranskimi raketami. Evropa je ob takšnih izjavah v glavnem molčala ter potihem slej ko prej Češki in Poljski dovolila, naj postavitev spornega štita sprejmeta. Ne-

mara nam je že ušlo iz spomina, toda nekaj kasneje je Rusija povišala stopnjo vojaške pripravljenosti in je pričela ponovno patroljirati s svojimi izvidniškimi letali, kot je to v zloglasnih letih hladne vojne počela Sovjetska zveza. In kljub resnemu rožljanju z orožjem - in to je pravzaprav osupljivo - so se pripravili na protiraketni ščit nadaljevali, kot da se ni nič zgodilo. Še več, v uglednih zahodnih časopisih so se pojavljali začuden komentarji, kako da se Moskva odziva tako grobo in neuglajeno, saj za zaostrovanje nima nikakršnega pametnega razloga. Sedaj pa je Moskva izbrala drug način, da izsili zase primerno upoštevanje: ustavila je dobavo plina in pokazala, da po potrebi to lahko stori tudi v prihodnje.

Dejstvo je, da bi bilo koristno, ko bi Evropska unija do Rusije vodila ustrežnejšo politiko. Evropska unija je s svojo močjo in vplivom prav gotovo veselila in bi se kot takšna morala obnašati, zdi pa se, da je v zadnjih letih v veliki meri zapadla tisti Bushevi politiki enostranskosti, ki je želela države stare celine preprosto priključiti svojim interesom in jim zmanjšati pomen. Zato je v tem trenutku Evropska unija bolj ali manj le del t. i. razvitega sveta, ne pa samostojna vesela, ki bi učinkovito urejala odnose z drugimi veselami. In z Rusijo je nujno voditi samostojno politiko, sicer se bodo kremelske grožnje nadaljevale in neusmiljeno spodkopavale kvaliteto življenja, ki nam jo je danes dano živeti.

Janez Povše

Na dnu...

Misli svetega očeta Benedikta XVI. v božičnem času

Teden krščanske edinosti

V ospredju molitev za mir v svetu in poziv k zaščiti vseh otrok

V božični noči je papež Benedikt XVI. v baziliki sv. Petra pozval k zaščiti otrok pred vsemi oblikami zlorab in k miru v kraju Jezusovega rojstva. Številni otroci niso deležni ljubezni staršev, je rekel; spomnil se je na otroke, ki živijo na ulicah in nimajo domačega ognjišča, pa še na otroke vojake, zlorabljeni kot "orodja nasilja, namesto da bi bili prinašalci sprave in miru", in na žrtve pornografske industrije in "drugih ostudnih zlorab". Betlehemske dete nas poziva, naj naredimo, kar moremo, da bi se trpljenje teh otrok končalo, je poudaril in spodbudil k spreobrnjenju srca, saj se "svet spreminja le tedaj, ko se spreminjajo ljudje". Sveti oče je ver-

nikom, ki so se zbrali na trgu, podelil svoj blagoslov. Tudi na Božič je papež v tradicionalni poslanici urbi et orbi z glavnega balkona vatikanske bazilike pozval k miru in opozoril zlasti na razmere v Afriki. Vesel Božič je tokrat voščil v 64 jezikih, tudi v slovenščini ("Božje dete naj vam podeli svoj blagoslov"). Spet je izrazil upanje, da bi luč iz Betlehema zagotovila mir v Sveti deželi, "kjer je obzorje za Izraelce in Palestince znova pusto in žalostno. Žarek naj se razširi tudi do Libanona, Iraka in vsega Bližnjega vzhoda". Odrješujoča milost je potrebna tudi v Zimbabveju, kjer ljudje trpijo zaradi političnega nasilja in kolere, prav tako pa tudi v Kongu, Darfurju, Sudanu in Somaliji. Sveti oče je spet izrazil solidarnost do ljudi, ki jih je ekonomska kriza prizadela: "Če ljudje mislijo le na svoje interese, lahko svet samo propade". O upanju je papež spregovoril tudi na praznik Svetih treh kraljev, ko je podčrtal, da Kri-

stjani in družba stusove luči ne more zatemniti nobena senca. Verniki ne smejo izgubljati upanja niti v času velike družbene in gospodarske krize, sovraštva in nasilja, egoizma in prevzetnosti človeka, ki se postavlja na mesto Boga ter tako kali človekovo dostojanstvo in harmonijo stvarstva. Spodbudil je k vztrajnosti in prizadevanju za osvoboditev človeškega življenja in sveta od onesnaževanja in zastrupljanja, ki lahko porušita prihodnost človeštva. Noben trud ni zaman, je še rekel, četudi se nam morda zdi, da smo proti sovražnim silam nemočni, kajti obstaja "veliko upanje, ki sloni na Božjih obljubah in ki tako v dobrih kot slabih trenutkih opogumlja in usmerja naše delovanje". Po opoldanski molitvi na vatikanskem trgu je papež znova pozval k vzpostavitvi miru na območju Gaze. K temu je vzbudil vse, ki si prizadevajo za premirje med Izraelom in Palestinci. Ker je praznik Gospodovega razglasenja ali Svetih treh kraljev marsikje tudi praznik otrok, se je Benedikt XVI. zavzel za vse otroke, ki so "bogatstvo in blagoslov sveta". Izpostavil je tiste, ki nimajo vedrega otroštva, med njimi predvsem otroke vojake v Demokratični republiki Kongo. Ob tem je, kot poroča STA, "izvajalce nečloveške brutalnosti" v tej državi pozval, naj otroke, ki jih silijo v vojskovanje, vrnejo njihovim družinam in jim povrnejo varno prihodnost, do katere imajo pravico.

"Združeni bodo v Božji roki" (Ezk 37, 17)

Molitveno osmino za krščansko edinost obhajamo vsako leto od 18. do 25. januarja, kot je predlagal leta 1910 anglikanski pastor Paul Wattson, ki je pozneje prestopil v katoliško Cerkve. Ta dva datuma imata poseben pomen, ker prvi je spominjal na praznik sedeža sv. Petra v Rimu, drugi pa označuje Pavlovo spreobrnitev. Torej dva stebra Cerkve, dva apostola, ki ju priznajo vsi kristjani.

V preteklosti sta ekumenske misli in besede za bogoslužja pripravljala složno katoliška in Svetovni svet Cerkva v Ženevi. Zadnje desetletje pa navadno povzročajo to nalogo narodnim ekumenskim svetom, ki jih izberejo predstavniki katoliške Cerkve in Svetovnega sveta Cerkva. Letošnje geslo ekumenskega tedna in besedila za bogoslužje je pripravila korejska ekumenska skupnost.

V medkrščanskem dialogu v Seulu na Koreji so sodelovali predstavniki katoliške Cerkve, pravoslavne metropolitane, luteranske Cerkve in Narodnega sveta Cerkva, ki združuje glavne protestantske Cerkve na Koreji. Geslo "Združeni bodo v Božji roki" je vzeto iz knjige preroka Ezekeja. Korejski kristjani so izhajali iz dejstva, da je korejski polotok razdeljen na Severni in Južni del. Tako je bil tudi judovski narod razdeljen v 6. stoletju pr. Kr. na severno in južno kraljestvo. Izvoljeno ljudstvo je trpelo zaradi neprestanih vojn, pregnanstva in begunstva ter zaslužjenosti. Prerok ni obupal, ampak napovedal skorajšnjo rešitev iz suženjstva, če se bodo ljudje spreobrnili k Bogu, zapustili brezbožnost, da jih bo Bog spet združil po svoji vsemo-

gočni roki. Tako tudi kristjani v novem tisočletju smo razdeljeni med seboj zaradi greha, oddaljenosti od Boga in pomanjkanja ljubezni. Pot k edinosti vodi k spreobrnjenju srca in vrnitve k Bogu. On je tisti, ki bo edinost spet vzpostavil, in to ne zgolj vrnitve k staremu, ampak kot "novo stvarjenje". Edinost božjega ljudstva bo znamenje upanja tudi za druga ljudstva in za vse človeštvo.

Kljub nekaterim prizadevanjem za odpravo sporov in ločitev med Južno in Severno Korejo obstajajo še mnoge razlike na vseh področjih družbenega življenja, npr. prepada med liberalizmom na jugu in komunizmom na severu, med bogatimi in revnimi, svoboda veroizpovedi ter preganjanje in zatiranje vere na severu Koreje. Med obema deloma, so zapisali korejski kristjani, je skoraj nepremostljiv zid, ki ga najbrž ne bo lahko podreti. A upanje in hrepenenje po edinosti sta skupna obojem in močnejša od zidu. Kot kristjani upajo in čakajo tisti dan, ko bo Bog združil oba dela. Takrat ga bomo slavili in se mu zahvaljevali za spravo in novo stvarjenje.

JM

Zaradi naraščanja dobrodelnih dejavnosti

Goriška območna karitas prosi mestno občino za nove prostore

Predsednik Goriške območne karitas, Adolf Šavelj, sicer župnik v Čepovanu, je mestno občino Nova Gorica pisno zaprosil, naj pomaga pri zagotovitvi novih prostorov za nemoteno oz. lažje delovanje omenjene dobrodelne cerkvene organizacije. Ta pomaga reševati stiske ljudi ne glede na njihovo versko, narodno ali kakršno koli drugo prepričanje. Goriška območna karitas, tudi v povezavi s Slovensko in Škofijsko karitas Koper, deluje na območju nekdanje velike občine Nova Gorica ter je združena v devet-

najst župnijskih in dveh medžupnijskih karitas. Goriška območna karitas deluje v težkih pogojih, ker nima dovolj prostorov, ki bi bili dostopni proslcem, ki po pomoč prihajajo pretežno z vozili. Materialno pomoč tvorijo predvsem živila, oblačila, obutev in drugo blago, nujno za potrebe družin in posameznikov. G. Adolf Šavelj je poslanstvo Goriške območne karitas ponazoril z več podatki. V tej dobrodelni cerkveni organizaciji deluje 294 prostovoljcev. Samo v lanskem letu so razdelili 972 zavojev hrane, 2.500 oblek in posteljnine,

500 parov čevljev, 350 otrok je dobilo šolske potrebščine, delavci karitas so obiskali več kot 5.000 starih in bolnih občanov v njihovih domovih, zavodih za starejše in bolnišnicah. V letošnjem letu pa je dobrodelna pomoč v omenjenih oblikah še narasla. Goriška območna karitas zdaj deluje le v dveh zgradbah, kjer ima nekaj prostorov. Skladišče hrane je v cerkvi in konkatedrali Kristusa Odršenika v Novi Gorici, skladišče oblačil in obutve pa v Solkanu, v kletnih prostorih Materinskega doma Sama-

rijan. Nujno pa bi potrebovali naslednje nove prostore za svoje dejavnosti: prostor za skladišče hrane, prostor za skladišče oblek in obutve, večji prostor za skladiščenje pohištva in gospodinjskih aparatov, prostor za pisarno in arhiv, nadalje prostor za svetovalnico in pogovore s prosilci, pa prostor za srečanja sodelavcev karitas, delavnice in za izobraževanje. V pismu je predsednik Goriške območne karitas poudaril, "da primerne prostore potrebujejo v skupno dobro vseh ljudi, ki živijo v stiskah, in tudi prostovoljcev, ki svoj čas nesebično darujejo za bližnjega. V novih prostorih bodo prejemniki pomoči lahko sprejeti dostojanstveno in spoštljivo, prostovoljci pa bi svoje delo opravljali v primernih prostorih in na human način".

M.

V nedeljo, 18. januarja, slavi 70 let življenja

dr. JOŽE MARKUŽA

Za ta lepi jubilej mu vsi pri Goriški Mohorjevi družbi voščimo in želimo obilo zdravja, notranjega miru in sreče, da bi njegovo delo, ki ga že toliko let z vedno mladostnim zanosom opravlja v našem krogu, obrodilo še veliko sadu.

2. NAVADNA NEDELJA

1 Sam 3,3b. 10.19 / Ps 40 / 1Kor 6,13-15.17-20 / Jn 1,35-42

Evangelist Janez piše, da je Jezus takoj po svojem krstu v Jordanu odšel v puščavo. Tam je doživel hude skušnjave. Hudobni duh, ki je bil priča nenavadnim dogodkom ob Jordanu, se začne zanimati za tega novega preroka. Rad bi še najprej zvedel, od kod in kdo je. A že prvi poskus mu spodleti. Vendar postane bolj oprezen, tako da prihrani svoj končni naskok na tega človeka za enkrat pozneje. Medtem se bo polasčal duš in teles neštejo ljudi, ki se skrivnostno upognejo njegovi oblasti.

Jezus pa ubere drugačno pot do ljudi. Zato ljudi vabi, zanje prečuje cele noči v molitvi. O vsem govori z Očetom, tudi o Judu Iskarijotu. Toda končno ostane skrivnost, zakaj je tega apostola ohranil pri sebi do konca, čeprav je vedel, da ga bo izdal. Toda prav gotovo je upal, da se bo mož spreobrnil, saj mu je še ob areta-

ciji dejal: "Priatelj" (Mt 26,50). Da kdo postane apostol, potrebuje Jezusov klic, četudi ga pripelje k Jezusu prijatelj ali brat (Jn 1,42). Toda potrditi ga mora Jezus. Zahteve so vsekakor prijateljske, čeprav zavezujejoče in resne, medtem ko so hudičeve zahteve hinavsko zavite in zakrite ter lažnive. Jezus ga imenuje morilca ljudi in lažnivca od začetka (Jn 8,44). Zaradi tega bodo apostoli potrebovali pomoč Svetega Duha in zavest, da je Jezus vedno med njimi in z njimi do konca sveta (Mt 28,20). Janez Krstnik še krščuje in uči ljudi vse do konca. Spozna Jezusa za Božje jagnje, kar glasno izpove. Jezus začne tedaj zbirati okrog sebe učence, ki jih bo imenoval tudi apostole. Izmed njih si bo izbral dvanaest, ki so njegovi najljubši prijatelji, in jim bo zaupal Očetov načrt, skrivnost, od vekov skrito v Bogu.

Janez Krstnik da jasno razumeti, da je Jezus po naravi Bog, edini Božji Sin. Prvim učencem prikaže, kje biva. Tu se začne prijateljstvo z Bogom, ki bo te može združilo v silo, ki bo kljubovala svetu. Spremenila bo svet, ga prenovila.

Prva dva apostola prihajata iz vrst Janeza Krst-

nika. Janez izrecno pove, da krščuje z vodo, ti- sti, ki pride za njim, pa bo krščeval s Svetim Duhom. Bog bo vodil goloba k Jezusu, kajti samo on odpusti grehe, noben drug, niti svetniški Janez Krstnik.

Prva Jezusova učenca sta Andrej, brat Simona Petra, in Janez. Andrej predstavi Jezusu brata Simona, ki je takoj deležen posebne Jezusove pozornosti; Jezus mu da ime Kefa-Peter.

Med apostoli nosijo nekateri grška imena: npr. Andrej in Filip, prvi diakon Štefan. Živijo namreč v svetu, ki je močno zaznamovan po vdoru tujih vojaških sil v Palestino, ki v času spreminja kulturno, vojaško, gospodarsko lice. Taka je pač posledica okupatorjev. V taki spremembi se znajde tudi Jezus. Oznanjevanje evangelija, ki je namenjeno vsem ljudem, trpi silo in močni si ga osvajajo (Mt 11,11-12). Aramejščina postane jezik tudi Jezusa in njegovih rojakov.

V Stari zavezi naletimo na Božji klic v preroško službo v Samuelovi knjigi. Bog pokliče dečka Samuela in mu razodene vse, kar je hudega sklenil Helijski hiši zaradi brezbožnega ravnanja dveh Helijskih sinov. Ta dva sta namreč jema-

la od daritev v templju zase najboljše dele in za prodajo drugim. To je veljalo za brezbožno in bogoskrunsko. Zato je klicalo nase kazen. Kazen je bila izrečena že prej, a zdaj bo prizadela oba Helijske sinove, a tudi duhovnika Helijski, ki ju ni grajal.

Podobno se je pregrešil Juda Iskarijot, ki ni obvaroval čistega srca v mislih, besedah in dejanju. Psalm govori, da je človek poklican k izpolnjevanju Božje volje, po katerem naj bi užival Božjo dobroto in zvestobo.

Drugo berilo je vzeto iz prvega pisma apostola Pavla Korinčanom. Tu apostol poudarja spoštovanje do telesa. Piše, naj slavimo Boga v svojem telesu. Nagovarja nas takole: "Bežite pred nečistovanjem. Kdor nečistuje, greši proti lastnemu telesu. Mar ne veste, da je vaše telo tempelj Svetega Duha, ki je v vas in ki ga imate od Boga? Ne pripadate sebi, saj ste bili odkupljeni za visoko ceno. Zato poveljujte Bogu v svojem telesu" (1 Kor 6,3 nss).

Ker bomo kmalu v tednu molitve za edinost kristjanov, molimo še posebej verno in zaupno za družine in mladino.

TKGalerija / Razstavlja Štefan Turk Portae Aureae naše skupne dediščine

Tržaški likovnik Štefan Turk je v sredo, 17. decembra, v TKGaleriji Tržaške knjigarne predstavil svoje najnovejše umetnine, ki sestavljajo pomembni ciklus z naslovom Portae Aureae, s katerimi je opremil Kolarjevo Goriško Mohorjevo družbo za leto 2009.

Turk je s svojimi stvaritvami suvereno dopolnil tradicijo ilustratorskega izražanja: ta likovna zvrst namreč zahteva, da se umetnik ob upoštevanju teksta vanj poglubi in ponovno interpretira sporočilnost le – tega. Turk je v trinajstih miniaturnih podobah v mešani tehniki na papirju predstavil posamične mesece koledarja: to je storil s skrajno subjektivno interpretacijo upodobljenega, ki se preko svobodnega tolmačenja arhitekturnih elementov izražajo v nizu fasad, portalov in segmentov le – teh. "Na prvi pogled nam miniaturre delujejo kot variacije na isto temo, a ostro oko opazovalca zazna že vnaprej domišljeno in skrajno minuciozno izpeljano mrežno strukturo podobe, zno-

traj katere sledimo tudi subjektivno stiliziranim ali skrajno minimaliziranim vzorcem", je zapisala Nives Marvin v zgibanki, ki dopolnjuje razstavo. Izvor teh motivov je tako mogoče poiskati v zlahtni folklorni zakladnici, v znanih etnoloških specifikah profanega in sakralnega stavbarstva. Upodobljene figure, ki jih zaznamuje obenem tančica skrivnostnega, izkazujejo navidezno ritualnost ustvarjalnega procesa, za katerim pa se skriva avtorjeva želja, da bi dosegel posebno lirčno poetiko. "Atmosfera, ki preveva sleherni podoba, je mirna in spokojna, s svojo čutečo prabitno tišino meditativno pomirjujoča, nam pa diskretno odstira tudi značaj mladega avtorja. Vsekakor je pogojena z npravo subtilnega in deloma tudi infantilnega ustvarjalca, ki kljub mnogim sodobnim in hitrim tehnologijam na področju likovne umetnosti ohranja poseben spo-

tljiv odnos do klasičnega slikarstva, znotraj katerega išče le sebi lastno slikarsko avtopoetiko", piše likovna kritičarka, ki v nadaljevanju svojega prispevka analizira kromatično zasnovno Turkovega najnovejšega ciklusa.

Barvnim tonaliteta, njihovi simbolni in materialni vrednosti, njihovem niansiranju in medsebojnim korelacijam lahko konkretno ali asociativno najdemo iz-

povezav z letnimi časi ali celo meseci. "Izbor barv, njihovi pastozni in transparentni nanosi, znotraj katerih so opazne subtilne aplikacije kolažev, sončno žareči barvni odtenki, prefinjene lucidne presvetlitve, katerim sledijo občutni hladni in globoki toni, pa patinasto žametni temnejši odtenki, ki "adulirajo" na sakralno vzvišeno in slavnostno vzdušje, skratka, ta preverjeni in najbolj elementarni slikarski element ostaja tudi Turku kot večplastno sredstvo izražanja. Celó se nam zazdi, kot da je ves avtorjev zavestni in podza-

Foto Kroma

vor trenutnih svetlobnih stanj v naravi, celo v določljivi mediteranski sončno topli atmosferi: vse to nam daje možnost asociativnih

vestni, mentalni in emocionalni intimni svet sublimiran prav v kromatski sestavini".

IG

Tretja številka Galeba Zvrhan koš zgodbic, pesmic in ilustracij

Med jesenskimi vrtnicami listja je k učenecem priplesala tretja številka Galeba, mladinske revije, ki izhaja v Trstu in letos beleži 55. leto življenja. V novembrskem Galebu je vse jesensko obarvano. Že na naslovnici se bahajo ponosni jurčki, ki jih je narisala Katja Angerame, prvošolka OŠ Virgil Šček iz Nabežine. Na temo jeseni so osredotočene risbe njenih vrstnikov in otrok višjih razredov iste šole in učencev Josip Ribičič in Karel Širok od Sv. Jakoba. Ostali prostor Galebovega dopisniškega koticčka so napolnili šolarji OŠ Alojz Gradnik z Repentabra z različnimi risbicami in spisi,

v katerih je protagonist galeb, otroci OŠ Albert Sirk iz Križa pa so v svojih zapisih pisali o razstavi o Primožu Trubarju, pa tudi o zelo priljubljenem mačku Muriu, ki se je sicer v njihovi

domišljiji spremenil v leva, tigra... Na otožne strune je ubrala pesmica Zvezdane Majhen Babica razmišlja, ki jo spremlja ilustracija Mojce Cerjak. Vnuki

so zaposleni z raznimi dejavnostmi, da bi lahko prisluhnili njenim besedam o življenju in ljudeh. O puhasti, komaj rojeni sovcici Gizeli ljubko pojo stihih Martine Legiša ob privlačni ilustraciji Štefana Turka. Šolarji, ki se že marljivo pripravljajo na bralno značko, so bili gotovo zelo veseli nadaljevanja Galebovih zgodbic; slednje ponujajo šolsko miško Tatjane Kokalj, ki govori o črni noči in Sabinih strahovih, Punčko Robin in Zizijona Štefke Kac Marn, ki sta spet nekaj ušpičila. Pravljičice za Varjo Slavka Pregla, Tjašo in Tijana Žige Gombača, hudomušno zgodbičko Marka Kravosa Križem kražem med prsti, v kateri je protagonist mezinček, Dvojčka Patricije Peršolja in Mama, koliko je ura Eveline Umek. Vse te pripovedi dopolnjujejo pisani izseki vsebin, ki so jih ilustrirali Jasna Sepin, Katerina Kalc, Klavdij Palčič, Erika Cunja, Zvonko

Čoh in Ana Zavadlav. Klarisa M. Jovanovič je v prispodobah o življenjski zasledila drobno, a nadežno bolho. Tonko v pripovedi Besedoslovca Berte Golob s svojim okrogloličnim obrazkom, ki mu ga je podarila ilustratorica Vesna Benedetič, razmišlja, kako bi se morala primerno nazivati zdravila proti različnim boleznim. Alenka Juvan je stala čarobno pravljico o deklici Nini, ki bi bila rada imela čudežno posodo, tako, ki bi se nikdar ne napolnila. Ob 500-letnici Trubarjevega rojstva Marjeta Zorec nadaljuje popotovanje po življenjskih in poklicnih poteh velikega Dolenjca in vabi na ogled njegove domačije na Rašici. Škrobek pa se med kuhinjsko posodo sladka z vulkanskim otokom, ki ga bodo otroci lahko s pomočjo mamic pripravili iz kostanja, čokolade in drugih navedenih sestavin. Psihologinja Suzana Pertot v Rubriki za starše in šolnike obravnava otroka in njegov odnos do video igrice, ki so lahko tudi dober pripomoček za usvajanje šolskega znanja, opismenjevanja in računanja. V Galebovi delavnici vse diši po božični smrečici. Nanjo bodo otroci po navodilih Jasne Merku' obesili izvirne, doma izdelane obeske, narejene iz raznobarnih plastičnih slamic.

IK

Kratki

Ime leta 2008 je Boris Pahor

Na zaključni prireditvi za Ime leta 2008, ki ga je šeststič organiziral Val 202, smo dobili zmagovalca, ki je najbolj zaznamoval leto, ki se izteka. To je Boris Pahor, tržaški pisatelj, ki je znova potrdil, da je prvi ambasador slovenske kulture v Italiji. Slovenski pisatelj iz Trsta, ki je zadnje leto druge svetovne vojne preživel v treh nacističnih koncentracijskih taboriščih, je po vojni zagovarjal potrebo po slovenski demokratični državi. Njegova literarna dela so priznana v Franciji, Nemčiji, ZDA, pa tudi v Španiji in na Finskem. Najbolj znano delo je Nekropola, novela o pisateljevem življenju v taborišču Natzweiler-Struthof. Ob izdaji že tretjega ponatisa Nekropole v italijanščini je bil slovenski pisatelj povabljen na nacionalno televizijo RAI, kjer je predstavil delo in opozoril na zločine italijanskega fašizma nad Slovenci na Tržaškem in drugod. Po nastopu na RAI je Pahor, ki je bil rojen v Trstu leta 1913, znova potrdil, da je "prvi ambasador slovenske kulture v Italiji in skoraj pet milijonom gledalcem odstrl bolj resnično podobo zgodovinskih dejstev v tem delu sveta". Petindevetdesetletni pisatelj je za svoj roman Nekropola 8. novembra v Neaplju prejel tudi ugledno nagrado Premio Napoli za najboljši tuji roman v Italiji. Boris Pahor je večkrat kandidiral za Nobelovo nagrado. Leta 1992 je za svoje literarno delo prejel Prešernovo nagrado, maja 2007 pa je bil sprejet v red legije časti, najvišje francosko državno priznanje. Sicer pa so bili med mesečnimi finalisti za Ime leta, ki so jih izglasovali poslušalci Vala 202, Bojan Šrot, Boris Pahor, Sara Isaković, Slavko Bobovnik, Matjaž Zupan, Matej Rovšek, Janez Janša, Žiga Kovačič, Gregor Virant, Tone Pavček, Tomaž Razingar in Peter Mankoč. Zmagovalca so izglasovali finalisti sami. V okviru Imena leta je uredništvo Vala 202 skupaj s sponzorjem podarilo ček za 5000 evrov triletni deklici Tjaši Vodusek iz vasi Trate tik ob avstrijski meji pri Zgornji Velki. Deklica se je rodila s hudo motnjo živčevja, njena starša pa bosta s podarjenim denarjem dokončno uredila posebno sterilno sobo, namenjeno negi Tjaše.

9. nagradni natečaj "Vitez/vitezinja pesniškega turnirja"

V sklopu projekta 12. slovenski dnevi knjige v Mariboru – Ko te napiše knjiga 2009, ki ga prireja Mladinski kulturni center Maribor, razpisuje Založba Pivec natečaj za izvirno neobjavljeno pesem. Na natečaju lahko s po eno pesmijo, ki ne sme biti daljša od 60-ih verzov, sodelujejo vsi v slovenščini pišočiki pesniki, ki so stari vsaj 16 let. Avtorja, ki bo poslal več pesmi ali predolgo pesem, žal ne bomo mogli upoštevati. Žirija, v kateri bodo poznavalci sodobne slovenske poezije, bo izmed sodelujočih izbrala štiriindvajset najbolj uspešnih avtorjev, ki se bodo konec marca oz. v začetku aprila 2009 pomerili na dveh polfinalnih Pesniških turnirjih na Ptuj in v Slovenj Gradcu, in sicer tako, da se bo polovica od izbrane štiriindvajseterice pomerila v enem, druga polovica pa v drugem kraju. Na obeh polfinalnih turnirjih bo strokovna komisija izmed dvanajstih pesmi izbrala štiri, dve pa občinstvo z glasovanjem, kar pomeni, da bosta tisti dve pesmi, ki bosta prejeli največ glasov občinstva od štirih izbranih s strani komisije, napredovali v finale. Dvanajst izbranih pesnikov bo v soboto, 18. aprila 2009, s svojimi pesmimi, ki jih bodo sami interpretirali, sodelovalo na "Pesniškem turnirju" v Mariboru. Strokovna komisija bo izbrala Viteza/Vitezinjo Pesniškega turnirja 2009, ki bo prejel (a) diplomu, knjigo in denarno nagrado v znesku 500 evrov. Svojega nagrajenca pa bo izbralo tudi občinstvo. Vseh 12 finalnih pesmi bo objavljenih v zborniku in literarni reviji Rp. /Lirikon21. Avtorji naj svojo pesem pošljejo na naslov Založba Pivec, Krekova 13, 2000 Maribor, s pripisom PESNIŠKI TURNIR 2009, najkasneje do 10. februarja 2009. Pesmi naj bodo podpisane le s šifro, v posebni kuverti, prav tako označeni s šifro, pa naj bodo avtorjevo ime, priimek, naslov, elektronski naslov in telefonska številka. Strokovna komisija bo 9. marca 2009 objavila imena štiriindvajsetih izbranih avtorjev na spletni strani Založbe Pivec (<http://www.zalozba-pivec.com>) in v nekaterih tiskanih medijih. Dodatna pojasnila dobite na nino@zalozba-pivec.com ali po telefonu 02 250 08 28.

Župnijska cerkev v Pevmi Božični koncert zbora Lojze Bratuž

Kljub temu da so neizprosna gripa in druge zimske nadloge kar precej razredčile zborovski sestav, so pevci MePZ Lojze Bratuž v župnijski cerkvi v Pevmi, v soboto, 10. januarja 2009, podarili zbranemu občinstvu zelo doživet božični koncert in poslušalce ob lepih nabožnih melodijah duhovno obogatili. Pod vodstvom zborovodje Bogdana Kralja, ki je po pozdravnih mislih župnika g. Marijana Markežiča še sam spregovoril nekaj besed in izrazil najlepša voščila za novo leto, je zbor v prvem delu večera, ob orgelski spremljavi Mirjam Furlan, izvajal kantato za

soliste, zbor in orgle Matije Tomca, Slovenski Božič, ki je pri nas že dolgo ni imel na programu noben zbor. Pevci so z glasovno ubranostjo, a tudi s pravo mero čustvenega nadiha in z iskrenim srcem v blagoslavni Tomčevih spevih podoživljali veliko čudo, ki se je zgodilo v tisti davni, tihi noči, ko se je Božje Dete rodilo iz Device Marije, da bi odrešilo svet. Kot v gledališkem prizoru so si v pesmih sledili dogodki, ki so jih s solidnimi solističnimi nastopi odpeli Sarah Scherti (Marija), Tomaž Slokar (Jožef), Nadja Cotič (angel), Martina Hlede (krčmarica), Manuel Pintar (krčmar), Bog-

Foto DP

dan Podveršič (prvi pastir), Igor Antonič (drugi pastir), pa še kvartet pastirjev, Marko Terčič, Igor Antonič, Manuel Pintar in Miloš Čotar, seveda ob pripovedovalni vlogi celotnega zbora. Tudi za

drugi del, ki ga je uvedla ljudska iz Podutane 'Te dan je usega' veselja v priredbi Pavleta Merkuja, je zbor odbral nekaj lepih božičnih skladb, ki so jih primorski skladatelji Ubald Vrabec, Lojze Bratuž,

Zorko Harej in Adi Daneu ubrali na tenkočutne verze naših priljubljenih pesnikov Vinka Beličiča (Bila je noč), Stanka Staniča (Ena lučka, Sveta noč) in Ljubke Šorli (Božična noč). Ob koncu so v

pevmski cerkvi, ki jo krasiro pomenljive poslikave Toneta Kralja, zazvene se pesmi, ki jih ob božičnih praznikih zelo radi pojejo na naših korih, Rajske strune, Božji nam je rojen sin in Sveta noč; le-ta z milo melodijo vzbudi v srcih hrepenenje po ljubečih, nežnih čustvih in seveda po spokojnem miru, ki naj zaziba v spanje neobogljeno dete in zajame vse ljudi. Poslušalci so polni svetle luči, ki jih v duše vnaša božično vzdušje, pevcem poklonili dolgotrajno ploskanje v zahvalo za zelo lep glasbeni večer. S tem božičnim programom je MePZ nastopil že v baziliki na Sveti Gori na praznik Sv. treh kraljev. V nedeljo, 18. januarja, pa bodo iste melodije odmevale v Frančiškanski cerkvi v Ljubljani po maši ob 19 uri, med katero bodo peli prav goriški pevci.

IK

Kratki

Slovenska poezija v češčini

Od Grafenauerja in Šalamuna do Štegra – tudi tako bi lahko rekli obsežni antologiji sodobne slovenske poezije v češčini. Knjiga je pravkar izšla z naslovom Krajiny za slovy (Pokrajine za besedami). Izbor poezije obsega šestintrideset avtorjev, razvrščenih po letnicah rojstva, začenši z Nikom Grafenauerjem in Tomažem Šalamunom. Od Tržičanov je objavljen Marko Kravos, od Goričanov Ace Mermolja, iz Koroške pa Maja Haderlap, Fabjan Hafner in Cvetka Lipuš, prav tako po nekaj pesmi imajo tudi Milan Dekleva, Boris A. Novak, Milan Vincetič, Maja Vidmar, Josip Osti, ter mlajši, kot so Aleš Šteger, Primož Čučnik, Lucija Stupica in Miklavž Komelj. Že pred leti je antologijo začel pripravljati František Benhart (1924-2006), kritik, esejist in prevajalec slovenske književnosti (v češčino je prevedel skoraj sedemdeset knjig, objavil pa je tudi več antologij slovenske literature). To, pri Benhartu nastajajoče delo, je z lastnimi prevodi dopolnil in končal češki slovenist Aleš Kozar (1975), ki ga lahko štejemo za njegovega naslednika (med drugim je prevedel tudi Bartolovega Alamuta). Skratka – gre za izbran prerez sodobnega pesništva, s krajšo uvodno besedo Aleša Kozarja ter s podatki o vseh avtorjih.

Antologijo Krajiny za slovy je izdala založba bb/art (www.bb.art.cz), kupiti jo je možno npr. na <http://www.kosmas.cz/knihy/144516/krajiny-za-slovy/>.

V Sloveniji je izdajo podprlo Ministrstvo za kulturo. / Peter Kuhar

Nova knjiga Goriške Mohorjeve družbe

ŽARENJE je naslov drobne knjižice, ki je ob izteku leta 2008 izšla pri Goriški Mohorjevi družbi. Gre za zbirko poezij, nekakšno antologijo pesniškega ustvarjanja Zore Tavčar, ki je po svojem literarnem in kulturnem delovanju dobro poznana tako v naših zamejskih krogih kot v Sloveniji, saj je njena življenjska pot razpeta med rodno Loko pri Zidanem mostu in Trstom ali bolje Opčinami, kjer si je z možem Alojzom Rebulo ustvarila družino. Možu tudi posveča to knjigo v zahvalo za "pol stoletja ljubezni", in tudi pesmi, ki so v njej zbrane, obsegajo razpon, ki gre časovno od leta 1947 do leta 2007. Sama razporeditev pesmi kaže na ta življenjski lok, ki ga avtorica, ki je pred kratkim slavila osemdesetletnico življenja, prikaže v nekakšnem modernem "feedbacku". V prvem delu, ki nosi naslov Žarenje in po katerem je tudi zbirka dobila naslov, so razpete novejšje pesmi, tiste, ki so nastale v zadnjem obdobju. Tu se ljubezenska in krajinarska tematika zlivata v refleksijo zrelih življenjskih izkušenj. V drugem delu iz mlajših dni pa seže njen pogled nazaj, v ustvarjalnost mladostnih let. V njeni zgodnji poeziji so zajeti motivi iz zasavske pokrajine in tržaškega krasa in obale, prežeti z ljubezensko tematiko.

Z zbirko ŽARENJE nam Zora Tavčar, ki smo jo doslej poznali predvsem po njenih proznih delih Veter v laseh (1982), Poklical si me po imenu (1985), Ob kresu življenja (1989), Kroži, kroži, galeb (2008) ter pesmih za otroke Ko se ptički prebude (2001), razkriva najbolj intimno plast svojega ustvarjanja, saj se bogastvo njene notranje podobe najbolj izraža prav v pesmih.

Tri nove knjige založbe ZRC

Tudi o ustvarjalnosti Slovencev v Buenos Airesu

Založba Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je izdala tri nove knjige, ki potrjujejo njeno vlogo in ustvarjalnost tudi na vseh področjih

odnosov in preučevanja pripadnikov slovenske skupnosti, ki živijo v tujini. Janja Žitnik-Serafin je izdala delo z naslovom Večkulturna Slovenija; v knjigi Kristine Toplak z naslovom Buenos artes je opisana likovna in umetniška ustvarjalnost Slovencev in njihovih potomcev v Argentini; v novi številki knjige oz. revije z naslovom Dve domovini / Two Homelands pa je objavljenih veliko člankov in drugačnih prispevkov, ki obravnavajo različne vidike zdomstva, izseljenstva in migracij. Raziskovalka Kristina Toplak v svoji knjigi podrobno razlaga in našteva umetnostne ustvarjalce naših izseljencev in njihovih potomcev v Argentini, pri čemer tudi analizira organizacije in povezovanje Slovencev, ki so se v omenjeni državi naselili po drugi sve-

lovni vojni. Njihova narodna zavestnost in značajska pokončnost sta znani in priznani tudi v matični Sloveniji. V skupnosti naših rodjakov je v času od naselitve do sedaj delovalo 24 osnovnih šol. V

osemdesetih letih so Slovenci ustanovili še tečaje za špansko govoreče otroke, pozneje imenovane ABC po slovensko, in tudi tečaje slovenščine za odrasle. Učitelji še vedno delajo kot prostovoljci: v prvih desetletjih delovanja šol so bili večinoma iz vrst kulturnih de-

lavcev in duhovniških vrst, danes pa uči vse več poklicnih učiteljev, ki so sicer zaposleni v argentinskih šolah. Strokovna izpopolnjevanja

učiteljev izvajajo šole in druge ustanove v Sloveniji. Avtorica knjige, upošteva svoje ugotovitve ter pogovore in mnenja sogovornikov v Argentini, piše, "da naši tamkajšnji rojaki sebe imajo za pripadnike slovenskega naroda, hkrati pa se več Slovencev

v Argentini sebe zamišlja kot del argentinskega naroda". Tako razmišljajo tudi likovni ustvarjalci slovenskega rodu, ki jih je v Buenos Airesu veliko in so zelo ustvarjalni. Kristina Toplak opisuje pogovore, ki jih je med obiskom v Argentini imela s slikarji oz. likovnimi umetniki Ivanom Bukovcem, Marjanom Grumom, Andrejko Dolinar, Adriano

Omahna, Fabianom Berčičem, in drugimi. Poleg omenjenih in drugih slikarjev je med Slovenci v Argentini tudi več kiparjev, grafikov, fotografov in drugih vizualnih ustvarjalcev, ki so na različne načine

upodobili "prizore" iz emigracije, kot so jih doživljali sami ali kot so jih doživljali drugi. Odnos do posameznih slikarjev in drugih umetnikov je v Argentini in tudi v Sloveniji različen, v nekaterih primerih tudi odklonilen. V knjigi je omenjen primer umetnika Stanislava Ra-

potca, samouka, ki pa je v Avstraliji pridobil laskav naziv utemeljitelja abstraktnega ekspresionizma. Njegova platna hrani ena najpomembnejših javnih galerij, Umetnostna galerija New South Wales v Sydneyju. Umeščen je tudi v preglede avstralske nacionalne umetnosti. V Sloveniji pa je o umetniku in ustvarjalcu na voljo ena sama resna študija.

Avtorica knjige Kristina Toplak navaja življenjepise slikarjev in dru-

gih likovnih umetnikov slovenskega rodu, ki doživljajo različne usode in o življenju razmišljajo različno. Zelo znana slikarka Bara Remec je šele v suhem subtropskem nižavju na severu Argentine, kjer je živelo večje število indijanskih prebivalcev, našla spodbudo za ustvarjanje, kar

je vplivalo tudi na njen izrazni slog. Za več slovenskih slikarjev v Argentini je velika spodbuda to, da lahko razstavljajo svoja dela v novi demokratični Sloveniji. Dileme, ki ostajajo umetnikom v emigraciji, pa je slikarka Andrejka Dolinar v Buenos Airesu takole povzela: "Ker smo že zasidrani tukaj, imamo dvojno pot, jaz in drugi umetniki. Sodelujemo v slovenski skupnosti, ker smo z njo povezani in ker čutimo to kot moralno dolžnost. Istočasno pa smo tudi v globaliziranem svetu in moramo tem argentinskem okolju sodelovati in razstavljati, in to je vzporedno delo. Vse to nas bogati, saj se razvijamo v dveh kulturah. Čutim, kakor mnogi med nami, razdvojenost med domovinama. Mislim, da to ne vpliva na moje delovanje, saj so umetnost, ustvarjalnost, čustva in občutljivost univerzalni".

M.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Zora Tavčar, Žarenje
PESMI 1947-2007

Prodorna časnikarka

Barbara Spinelli in Moby Dick

Pred leti sem odkril Barbaro Spinelli, hčerko velikega italijanskega utopista Altiera Spinellija, ki je kot nekdanji komunist in vnet zagovornik ideje združene Evrope med vojno v konfinaciji objavil (skupaj z drugimi) "Manifesto di Ventotene", eno od temeljnih programskih listin za nastanek sedanje Evropske zveze. Njegova hči je znana časnikarka, avtorica npr. knjige "Il sonno della ragione" in eden od glasov italijanskih medijev, ki mi največ povedo in dajo misliti o teh naših razburkanih, sodobnih časih. V dnevniku La stampa objavlja ob nedeljah prodorne komentarje o notranjih, političnih vprašanjih in tudi občin dilemah, ne le itali-

janske, ampak tudi globalne družbe. Letos poleti je napisala za turinski dnevnik članek o Melvillovem romanu Moby Dick, v katerem se ni omejila na bolj očitne in površinske, pustolovsko - psihološke plasti dela, ampak je skušala izpostaviti tudi zagonetnejše in vsebinsko bogate prvine, ki nam lahko pomagajo tudi pri razumevanju današnjega časa. Po članku jo je Gabriella Caramore, urednica radijske oddaje Uomini e profeti (ob sobotah in nedeljah, ob 9. uri zjutraj, na Radio Rai 3), povabila za niz štirih pogovorov z naslovom Moby Dick ali obsedenost zla. V pogovorih je prišla do izraza lepota Melvillovega jezika, v

klasičnem predvojnem prevodu Cesara Paveseja in tudi poznejših prevajalcev. Še bolj pa je bila razgaljena kompleksna notranja zgradba tega sodobnega epa, ki ne odraža samo kulture in vrednot nove ameriške družbe, ampak ima tudi številne povezave s Svetim pismom in njegovim razumevanjem. Začenši od imena pripovedovalca Izmaela, ki edini preživi dvoboj brez konca kape-tana Achaba z Belim kitom po morjih sveta, do drugih junakov

in velike, tako rekoč božanske metafore orjaškega Kita kot sočasne nosilca dobrega in zla. Posnetki pogovorov so dosegljivi na spletni strani tretjega državnega

radijskega kanala: www.radio3.rai.it oz. Radio 3 - Podcast.

Spinelli je rada uporabljala v svojem utemeljevanju etične in politične kategorije grške tragedije oz. filozofije, pa tudi povezave z judovsko Staro in krščansko Novo zavezo in z etičnimi prispevki drugih mislecev, pri razlagi - razvozlanju sedanjega političnega in družbenega trenutka. V svojih spisih je morda celo prezahtevna, zato pa je bila toliko bolj neposredna v dialogu z radijsko voditeljico Gabriello Caramore, ki je v oddaji Ljudje in preroki imela še druge izjemne opazovalce naše večkulturne sodobnosti in duhovnosti, npr. znanega predstavnika jidiš kulture in ustvarjalnosti Monija Ovadio ali teologa Enza Bianchija, ki s svoje odmaknjene opazitve v Boseju (tudi preko dnevnika La Stampa) tke ploden dialog med krščansko in laično etiko. Posebna božična misel bralcem NG. Kot se dobijo od časa do časa prave iskre in biseri v našem "razmišljujočem tedniku", zgodbe in utrinki prijateljice Suzi Pertot so zame včasih enkratni, tako večkrat dobim prav prek radia, kar drugače ne pronicne do mene ob vsej današnji medijski nasičenosti. V drugi, prav tako dragoceni oddaji Radia Rai3, Damasco, ki gosti razne osebnosti in njihova najljubša branja, sem na primer odkril nizozemsko mistično razmišljujočo avtorico Etty Hillesum (1914-43), ki mi v tem času dosti pomeni. Njen dnevnik iz let 1941 - 1942, z naslovom Pretrgano življenje, se dobi pri založbi Modrijan, isti dnevnik in pisma so tudi v italijanskem prevodu založbe Adelphi.

Davorin Devetak

Nadaljujejo se trenja in spori v slovenski politiki

Boj proti gospodarski krizi je otežen

Finančna in gospodarska kriza je že nekaj tednov glavna tema pogovorov in javnih občil; ta najbolj zaskrbljuje tudi ljudi. Vendar obstaja soglasje zgolj o tem, da je kriza nepredvidljiva, glede njenega obsega in razsežnosti pa tudi ni mogoče vsaj približno določiti, koliko časa naj bi trajala. Glavni razlog zastojev in težav v gospodarstvu je za zdaj upadanje naročil iz tujine, zaradi česar so v mnogih podjetjih skrajšali delovni čas, ali pa so tovarne za krajše obdobje celo zaprli. Premier Borut Pahor v tem kritičnem in negotovem obdobju zelo pogosto nastopa v javnosti in opozarja, "da bo letošnje leto tako težko, da bomo vsak na svojem položaju ohranjali zaupanje samo, če bomo verodostojni". Slovenija je v težavah predvsem zato, ker je kriza nastala tudi v državah, ki so naše največje uvoznice blaga in storitev, to je v Avstriji, Nemčiji, Franciji in Italiji. Vlada predvideva, da bi letos zaradi krize lahko izgubilo zaposlitev okoli 50 tisoč delavcev in uslužbencev. Le-ti naj bi se po večini strokovno usposobili za dela v drugih dejavnostih, kar pa seveda ne bo enostavno opravilo, ker bo tudi po takih prekvalifikacijah najbrž težko dobiti novo zaposlitev. Na Vrhniki so pred kratkim zaprli tovarno usnja, v kateri je delalo okoli 500 domačinov, tako da je to znano naselje blizu Ljubljane opustelo in za zdaj nima prihodnosti. "Imeli smo nizke plače, ki so znašale komaj nekaj nad 400 evrov mesečno, zdaj pa smo ostali brez denarja in ne vemo, kako bomo preživeli", je ena izmed odpuščenih delavk potočila v mikrofon komercialne televizije POP TV. Nova izvršilna oblast v Sloveniji izjavlja, da bo zagotovila denarno pomoč za vse, ki bi ostali brez dela in zaposlitve, toda

celovitega programa ukrepov za premostitev finančne in gospodarske krize še ni sprejela. Pač pa vlada prepričuje Slovence o tem, da je treba varčevati in znižati stroške povsod, kjer je to mogoče. Najbolj je domnevno pričel varčevati predsednik vlade Borut Pahor, ki po novem sam

Borut Pahor

plačuje stroške svoje reprezentance. To pomeni tudi, da sam plačuje kavo, ki jo ponudi svojim obiskovalcem. Plače so znižali tudi drugim državnim funkcionarjem in predvidoma jih bodo tudi poslancem. V Državni zbor naj bi zaradi znižanja stroškov v prihodnje ne prinašali več svežega okrasnega cvetja. Toda vsi pozivi k varčevanju in zmanjševanju stroškov so le simboličnega pomena zato, ker so izvori krize globlji in segajo tudi na socialno področje. V Sloveniji že dolgo časa obstajajo velike socialne razlike, ki so povečale revščino in hkrati povečale bogastvo manjšega sloja državljanov. Vladi tudi v času krize ne uspe znižati plač in sejin tistim, ki upravljajo podjetja in dejavnosti, ki so bodisi v popolni ali pa v večinski državni lasti. Bogati posamezniki o krizi najraje molčijo, delavcem pa pripovedujejo, da smo v teh časih vsi v enakem položaju, "da

smo vsi v istem čolnu". Socialne razlike so v Sloveniji zelo velike - plače delavcev dosega komaj kaj več kot 400 evrov mesečno, posamezniki v t. i. javnem sektorju pa prejema do 8 tisoč evrov, pa še razne

dodatke in nagrade -, da ni izključena možnost, da bodo prizadeti z demonstracijami na ulicah zahtevali spremembe. Na tako možnost je na javni televiziji opozoril tudi premier in ob tem pomenljivo spomnil na protivladne proteste in demonstracije v Grčiji. Tega opozorila ni

nihče komentiral, tudi ne Svobodni sindikati Slovenije, ki so v obdobju Janševe vlade pogosto vabili delavce, naj protestirajo na ulicah. Sedanje zapletene razmere v Sloveniji se kažejo tudi v narašča-

joči gonji zoper predsednika vlade, ker da se upira političnim zamenjavam funkcionarjev v raznih vladnih organih in službah. Nekateri ministri že kažejo nasprotovanje Borutu Pahorju, v kampanji zoper premiera pa prednjači skrajno levo usmerjeni časnik v Ljubljani. Časnikar Tomaž Mastnak je v časniku Dnevnik zapisal, "da Pahor levici jemlje verodostojnost in družbeno podporo, jemlje ji preteklost in prihodnost, v sedanjosti pa jo spreminja v predmet razočaranja in jeze enih ter posmeha in zaničevanja drugih. Naš Duce je modificiral fašistični ideal o harmonični družbi". V nekem drugem članku pa je omenjeni časnikar zapisal, "da Pahor z imenovanjem dr. Dimitrija Rupla za svojega neformalnega zunanjega ministra ne bi mogel jasneje pokazati, kaj je, s kom se povezuje in proti komu deluje. In ne delajmo si utvar, da je to makiavelizem. Toda Pahor zanj nima potrebnih lastnosti".

Nekdanji premier ohranja ugled in politični prestiž

Tednik Reporter in tedenski magazin Mag sta objavila seznam stotih najbolj vplivnih Slovencev v letu 2009. Na prvo mesto sta oba uvrstila predsednika vlade Boruta Pahorja. Nekdanji premier in predsednik SDS, največje opozicijske stranke, Janez Janša, pa je po izbiri tednika Reporter letos četrti najbolj vpliven Slovenec, po izbiri levosredinskega magazina Mag pa peti najbolj vpliven v Sloveniji.

Marijan Drobež

V Sloveniji naj bi bilo kar 600.000 ljudi na pragu preživetja

V Sloveniji statistična služba in noben vladni organ nimata uradnih podatkov o stopnji revščine v državi. Zaradi tega v javnosti navajajo najrazličnejše podatke, ki jih pogosto uporabljajo tudi za tekoče oz. sprotne politične potrebe. V Delavski enotnosti, glasilu Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, so nedavno zapisali, da je v državi kar 600.000 ljudi na pragu preživetja. Okoli 246 tisoč delavcev domnevno prejema manj kot 570 evrov mesečne plače, kar je veliko premalo za osnovne življenjske potrebe, to pa pomeni, da kljub plači ostajajo revni. Delavci ali pa v njihovem imenu sindikati odločno protestirajo proti visokim plačam ter raznim dodatkom, ki jih prejemaajo člani nadzornih svetov in uprav nekaterih podjetij. V javnost vsak dan prihajajo podatki o astronomskih nagradah, ki jih očitno nihče ne more preprečiti. O nevdržnosti gibanj in stanja v plačni politiki je že nekajkrat opozoril tudi premier Borut Pahor, a njegove kritike so doslej ostale brez učinka.

SNG Nova Gorica - Gledališče Koper: Gospa ministrica Sladka omama povzpetištva

Novogoriško predpraznično ozračje je s svojo eruptivnostjo vdrla Gospa ministrica, ki jo je neobrzdano sla po povzpetištvu silila k uveljavitvi osebnega položaja. Preprosti malomeščanski ženi malega politika se ob moževem imenovanju za ministra kot strela z jasnega ponudi status gospe ministric in mrzlica uveljavitve na višji družbeni lestevici jo neustavljivo povleče v svoj vrtinec. V Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica so v četrtek, 18. decembra, premierno uprizorili drugo predstavo letošnje abonmajske sezone, ki se tudi v skladu z jesenskimi vremenskimi muhami vije pod naslovom Odjuga. Tokrat je južni veter zapihal iz srbske dežele in k nam privedel eno izmed najbolj znanih in predvsem na ljubiteljskih odrih igrano komedijo velikega srbskega komediografa Branislava Nušića, ki s svojim plastičnim opisom karikatur vselej spravi gledalca v smeh. Ta njegova odlika pride še posebno do izraza, če utelešajo njegove komedijske figure taki igralci, kot je Saša Pavček, ki ne štedi z igralskimi virtuozi. SNG Nova Gorica in Gledališče Koper sta jo, kot članico SNG Drama Ljubljana, zasnubili za svojo

koprodukcijo predstavo Gospa ministrica, ki je dobila novo svežo podobo v lahкотni režijski viziji Dušana Jovanovića. Jovanoviću je ob dramaturginji Diani Koloini in asistentu Jaki Ivancu imenitno uspelo prenesti srbski humor na naša tla in Gospo ministrico na podlagi slovenskega prevoda Milana Jesiha popolnoma "ponašiti". V narečno obarvanosti je gororico posameznih likov odel Danijel Malalan, lektor Srečko Fišer z režiserjem in ostalimi ustvarjalci pa jo je še dodatno izpilil, tako da je sočen tekst dobil svojevrstno primorsko jezikovno podlago. Že zaradi tega je komedija razprla svoja lahkotna, s satiro prevlečena krila in seveda tudi zaradi kreacije odlične Saše Pavček, ki vsakič preseneča gledalca s svojimi subtilnimi komičnimi niansami in prirojenim igralskim talentom, ki najde prav v opisih komedijskih likov še poseben polet. S paletu komičnih odtenkov je bogato obdabila tudi svojo ministrico, ki se je v pred-

stavi izkazala kot gibčna -predvsem v plesnih intermezzih na izvorno glasbo Draga Ivanuša -, po odru skoraj lebdeča figura, prepojena z zlahtno ironijo in samoironično noto s tisočimi humorističnimi odtenki, ki nikdar ne vzbujajo cenenege smeha, ampak vselej utemeljenega v kontekstu predstave. Uprizoritev se tako razpleta v živahnem ritmu na scenskem prizorišču Jake Ivanca, ki mu je z nekaj elementi uspe-

Velik okvir s projekcijami posnetkov kamere pred vhomom v ministrično stanovanje je bil še dodaten detalj za smeh. Protagonistka Nušićevega dela je v Jovanovićevi režiji ohranila satirični družbenokritični zven, a dobila domač prizvok in sodobno obleko z mediteranskimi našitki. Gospa ministrica Saša Pavček je nesporno kraljevala na odru in se iz skrbne gospodinje, ki nima denarja in krpa hlače, prelevila v fino gospo, oblečeno v elegantne kostime živih barv (kostumografka Jelena Proković), ki je zelo za-

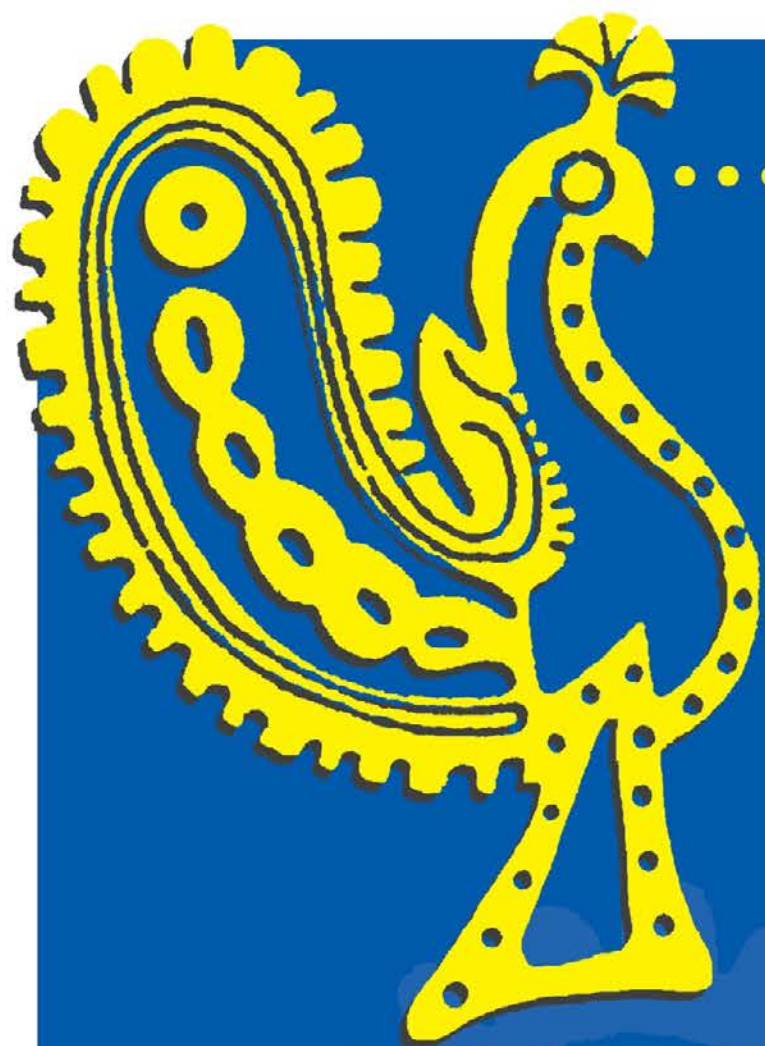
ji nalaga novi družbeni položaj. Pri tem se ujema na vse vabe mondenosti, in ko ji zet, ki ga hoče na lahko odpraviti, češ da ni več vreden njene hčere, sedaj ko je družina tako visoko na družbeni lestevici, nastavi medijsko past, zaradi nastalega škandala njen mož minister, ki se nikdar ne pojavi na odru, odstopi. Toda njeno upanje ne zamre; prej ali slej se bo spet prikopala do takega položaja, da bo imela pod sabo kakega uslužnega Mileta iz protokola (imeniten Ivo Barišič) in vrsto drugih tipov, ki bodo iz koristolovstva prav radi ustregli vsaki njeni želji. Pri tem seveda ne bo manjkala niti zlahta, ki se v vsej komični pisanosti pojavi v igri s stricem Vaskom na čelu. Tega je v karikaturne sponke vklestil Gorazd Žilavec; že sama njegova pojava je vzbujala smeh. Nič manj humornega čopiča niso bili deležni niti ostali predstavniki sorodstva, vsak s svojo prošnjo za gospo ministrico. Posebej gre omeniti Radoša Bolčina, zeta, ki je po Jovanovićevi želji ostal čisto balkan-

ski, po imenu, jezikovnem naglasu, predvsem pa obnašanju in ukrepanju, ki pripelje do razpleta. Njegovo mlado, naivno ženo Daro je v otroško nedoraslost odela Mojca Fatur. V pravega mulca iz današnjih dni se je za vlogo Jake, ministričinega sina, s prepričljivo doslednostjo zelo dobro prelevila Ajda Toman. Ostale smešne, zelo natančno izklesane like, od katerih bi vsak bil vreden podrobne pozornosti, so v karikaturno satirični luči odigrali Miha Nemec (dr. Potočnik), Minu Kjuder, prvič gostja v SNG Nova Gorica (teta Savka), Ana Facchini (teta Daka), Nejc Cijan (Nejc), ki prihaja iz vrst Amaterskega mladinskega odra, Stane Leban (stric Panta), Nevenka Vrančič (Soja, ločenka), Jože Hrovat (stric Jakob), Teja Glažar (gospa Natalija Štefančič), Maja Poljanec (Anka, služkinja), Milan Vodopivec (Franc Franko), Gorazd Jakomini (Pero Zemljič), zraven pa še mlada gosta Matjaž Vidmar (Robi) in Maja Medvešek (Kristina). Novogoriška postavitev Gospe ministric je v Nušićevem besedilu osvetlila vse brezčasne odtenke teksta in poudarila satirične in absurde poante, ki podkrepijo sočnost besedila in zgečkljivo, ter je, sicer brez kakih konkretnih namigovanj, podrezala po sodobni politični sceni, na kateri take gospe ministric in podrepaniki niso ravno bele muhe...

Iva Koršič

Prizor iz predstave: na skrajni levi sedi gospa ministrica - Saša Pavček

primorski
tednik

moj glas
tvoj glas
naš glas
naš glas
naš glas

Naj postane naš
NOVI GLAS
tudi tvoj glas!

NAROČNINA ZA LETO 2009:

za Italijo 45,00 evrov
za Slovenijo 48,00 evrov
za inozemstvo 85,00 evrov

Novi naročniki bodo prejeli v **dar** letošnjo
knjižno zbirko Goriške Mohorjeve družbe,
ki jo sestavljajo naslednje knjige:

- KOLEDAR GMD 2009
- Anamarija Volk Zlobec, Magda Starec Tavčar: MUCA PREDE
- Marija Ščuka Kerže: MOJ OČE ZORKO

www.noviglas.eu

Na naši spletni strani najdete še druge
članke, ankete, foto, video itd.

V našem blogu pa povejte,
kaj mislite glede aktualnih tem.

